

OPBOUW

WEEKBLAD TOT OPBOUW VAN HET GEREFORMEERDE LEVEN

uitgave van de gereformeerde persvereniging „opbouw“

Gods grote daden door Abram

Een conflict voorkómen!

In de H. Schrift staat dus niet anders dan dat er twist ontstond. Het beschikbare land is voor twee herdersvorsten te klein. Men betwist de rechtmatigheid van de aanspraken van de ander op het weidegebied over en weer.

Wat moeten ze in deze situatie nu beginnen? Aan wie moeten ze het geschil voorleggen? Wie kan hier een bindende uitspraak doen? De schrijver plaatst niet voor niets op dit punt de opmerking: de Kanaänieten nu en de Ferezieten woonden in het land. Daarmee herinnert hij er aan, dat Abram en Lot daar in Kanaän in zekere zin als vreemdelingen verkeren onder een reeds lang gevestigde bevolking. Bij hen kunnen ze dus moeilijk aankloppen, om een bindende uitspraak in het geschil. Ze verkeren in de situatie, dat ze hun eigen boontjes moeten doppen, bij gebrek aan een instantie tot wie ze zich kunnen wenden.

In deze situatie blijft er geen andere mogelijkheid, dan dat de „vorsten“, de sheiks, zélf de zaak regelen. Dus zei Abram tot Lot. . . .

Wat een wijze beslissing neemt Abram dan. Hij begint niet met te vragen: wiens schuld is dit eigenlijk? Wie is er begonnen? Wie heeft er gelijk? Maar hij begint op het punt waar wij vaak na lang zwoegen terecht komen, of dat wij soms niet eens bereiken. Hij begint met te constateren: er moet geen twist ontstaan tussen mij en u! Wij moeten het niet zover laten komen, dat wij er een gevestigd conflict op na houden en met elkaar gebrouilleerd raken.

Dat dienen wij ten enenmale te voorkomen, want wij zijn mannenbroeders. Ten opzichte van de Kanaänieten en Ferezieten zijn wij „vreemdelingen“, maar ten aanzien van elkaar zijn wij stamverwanten, broeders. Daarmee zal Abram wel minder hun beider précaire positie in Kanaän aangeduid hebben (was die wel zo hachelijk?) als het feit dat ze het onderling moeten zien eens te worden.

Daarom stelt Abram een oplossing voor. Geen diepgaande analyse van het gerezen conflict met als punt één: de schuldvraag, maar: hoe komen we er uit?

Die oplossing ligt (letterlijk) voor de hand: ligt het gehele land niet voor u open? Scheid u toch van mij af, hetzij naar links, dan ga ik rechts, hetzij naar rechts, dan ga ik links. M.a.w.: we moeten uit elkaar gaan wonen (daar was dus kennelijk plaats voor).

Het requisitoir tegen Lot. . . .

Lot voegt zich naar het voorstel van zijn oom. Hij kiest. Hij kiest de streek van de Jordaan.

Protest van velen!
En velerlei protest!
Een indrukwekkende reeks beschuldigingen aan het adres van Lot:

1. Lot had aan Abram als de oudste, de keus moeten laten.
2. Hij scheidt zich van Abram, de drager der belofte, af.
3. Hij kiest het goddeloze Sodom boven het land der belofte.
4. Hij laat zich bij zijn keus leiden door pure hebzucht.
5. Hij kiest het beste stuk en laat Abram zitten met een slecht stuk land.

Om al deze redenen wordt bij Gen. 13 doorgaans dan ook gesproken over de edelmoedige

Abram, die het onfatsoen van zijn neef zonder één woord van protest over zijn kant laat gaan — in schrill contrast met de aardsgezinde, materialistische, egoïstische, hebberige Lot.

. . . . en het getuigenis van de H. Schrift!

Dat Lot dan uitgerekend in Sodom terecht komt, is natuurlijk „net goed“ — 't mag tot voldoening strekken: dat is precies wat hij verdient heeft. Want we denken in zake zaken maar al te gauw puur wereld-gelijkvormig „boontje komt om zijn loontje“. Alsof dát nu de boodschap is die we uit de H. Schrift geleerd hebben vanaf Gen. 3. Alsof God ons daarin zó getekend wordt. Alsof God later tegen Abram zegt: nu ga Ik Lot straffen, i.p.v. Sodom (Gen. 18 : 16 vv.; 19). Misschien geldt die uitspraak van Ps. 50 : 21 toch niet alléén Israël: „gij beeldt u in, dat Ik geheel en al ben als gij. . . .“. Met dit alles zouden we de H. schrift neerhalen tot een akelig moraliserend boek, tot een leidraad voor „nette mensen“, in plaats van haar te lezen als het boek van Gods grote werken ter genadige verlossing van de mens die zondaar heet — of zijn naam nu Abram is of Lot. . . .

Op deze wijze krijgen we niet alleen moeite met Simson en Rachab de hoer, vanwege hun voorkomen in Hebr. 11, maar ook met Lot, van wie de H.S. in 2 Pt. 2 : 7 vv. een heel ander getuigenis geeft dan het zojuist geschetste: „. . . de rechtvaardige Lot, die te lijden had onder de losbandige wandel dier zedelozen (in Sodom en Gomorra). . . . want deze rechtvaardige heeft, onder hen wonende, dag aan dag zijn rechtvaardige ziel gekweld door het zien en horen van hun tegen alle wet ingaande werken“; en daarom heeft God hém „behouden“. Zo spreekt de Schrift zélf over Lot!

Na u, oom?

Laten we nu de tegen Lot ingebrachte beschuldigingen nog eens rustig bezien.

ad 1. „Lot had Abram als oudste de keus moeten laten“.

De feitelijke situatie was toch zo, dat hier twee sheiks bij elkaar zijn, die om „ruzie“ te voorkomen, een oplossing moeten zoeken voor het geschil dat tussen hun herders is gerezen. Ze kunnen daarvoor niet bij anderen terecht. Ze moeten het samen zien klaar te spelen.

Maar dan spreekt het toch vanzelf, dat de beslissing in handen ligt van de oudste en voornaamste van de beide sheiks? En Abram is niet alleen de voornaamste (vgl. vs. 2 met vs. 5), maar ook de oudste: hij is een generatie ouder dan zijn neef Lot.

We lezen in de H. Schrift toch ook steeds dat de rechtspraak in de poort berust bij de oudsten van de stad. En binnen de stammen, geslachten en families is het toch altijd de oudste, de stam-vader, die de macht uitoefent en de stam of het „huis“ regeert?

In deze situatie had Lot, als de jongste, eenvoudig zijn oom te gehoorzamen en het voorstel te accepteren. Abram's wil was voor hem wet. Dat is daar eenvoudig een ongeschreven wet. Maar wij beoordelen de situatie vaak naar onze zeden en gewoonten. We kunnen een vergelijkbaar voorbeeld noemen.

Een onderwijzer posteert zich bij de deur, om de leerlingen van zijn klas naar buiten te laten gaan. Nu verwacht toch niemand, dat die leerlingen zullen zeggen: meester - na u?!

INHOUD:

Gods grote daden door Abram	E.R.P.
Een kerkelijke discussie over de valse kerk (I)	C.V.
De weg tot vergeving	D.W.L.M.
Kerkelijk Leven	G.V.
De Rooms-Katholieke kerk in China	J.M.
Wat is Gereformeerd?	G.V.
Boekbespreking	P.A.H.
Persschouw	
Kerknieuws	

Datgene, wat anders als een kwestie van beleefdheid geldt, zou in deze situatie terecht als brutaliteit worden aangemerkt.

Datzelfde geldt nu ook van Abram en Lot in deze situatie. Hier moet een geschil worden beslecht. En „twisten“ los je niet op met beleefdheids-frases, maar met bindende uitspraken. Wie hier onze normen van beleefdheid zou willen aanleggen, zou er dan ook aanmerking op moeten maken, dat Abram (in vs. 8) zichzelf het éérst noemt: het is niet beleefd jezelf voorop te laten gaan!

ad 2. „Lot scheidt zich af van Abram, de drager der belofte“.

Maar dat was toch precies wat er gebeuren moest? Dat bracht die situatie nu net met zich mee (vs. 6). Hoé Lot ook gekozen had, al had hij Abram laten voorgaan! — de scheiding was onvermijdelijk. Bovendien was het Abram's voorstel!

De „wereld“ liefgehad?

ad 3. „Lot kiest het goddeloze Sodom bóven het land der belofte“.

Inderdaad zegt de schrijver even verderop, na vermelding dat Lot zich daar gevestigd heeft: de mannen van Sodom nu waren zeer slecht en zondig tegenover den HERE (vs. 13). Echter:

a. de schrijver van Genesis geeft in zijn dagen, dus achteraf, een kwalificatie van de mannen van Sodom: hij kent het vervolg, (Gen. 18 : 16 vv.), maar was datzelfde ook al aan Lot bekend? Hoe lang verbleven ze nog helemaal in die streek?

b. zelfs al ware het Lot bekend (vgl. 18 : 20, 21) - er staat toch niet, dat Lot's keus bepaald werd door de zondigheid van Sodom, dat hij de zonde zócht? Maakte die (speciale!) zonde de streek voor hem aantrekkelijk? De H. S. noemt een heel ander motief (vs. 10), en geeft van Lot een heel andere beoordeling (2 Pt. 2 : 7 vv.).

c. de schrijver geeft een (religieuze) kwalificatie van de speciale zonde van de mannen van Sodom (vgl. 19 : 5). Daarmee valt een bepaald licht op de toestand in Sodom. Maar hoe was terzelfdertijd de situatie in Kanaän? Was het daar zo brandschoon? Staat de Kanaänietische vruchtbaarheidsreligie niet bekend om haar sacrale prostitutie? We kunnen eigenlijk alleen maar constateren, dat de maat der ongerechtigheid in Sodom eerder vol was dan in Kanaän (vgl. 15 : 16 met 18 : 20 v.v.). Er is dus hoogstens sprake van een **gradueel** en **temporeel** onderscheid.

Een kerkelijke discussie over de valse kerk

I

„Afgescheidenen” tegenover „Dolerenden”

Reeds een tijd lang wordt onder ons — en niet alleen onder ons! — gediscussieerd over de betekenis, de strekking van de confessionele term „valse kerk”.

Met name vroeg men zich in verband daarmee af of men, vasthoudend aan wat de Ned. Geloofsbelijdenis over de valse kerk zegt, de synodale Kerken als zodanig moet betitelen.

De situatie is daarbij zo, dat allen die zich in deze discussie mengden, voor zover ik weet, van ganser harte aan de in de Geloofsbelijdenis gegeven omschrijving van een valse kerk vasthouden. Maar de vraag rees of wat de belijdenis over de valse kerk zegt zonder meer op de synodale kerken van toepassing is. Sommigen betoogden dat dat inderdaad het geval is. Anderen ontkenden dat.

Daarbij heeft het er soms de schijn van dat zij die de synodale kerken niet zonder meer als vals durven te diskwalificeren door anderen beschouwd worden als lieden die ontrouw zijn aan de belijdenis. Een aantal scribenten was namelijk van oordeel dat een serieuze aanvaarding van de confessie ten aanzien van de kerk er toe dwingt het oordeel „valse kerk” over de synodale kerken uit te spreken. En dat men, als men dat niet doet, op dit punt in feite de confessie loslaat.

Wanneer men zich met vragen als deze bezig houdt is het noodzakelijk zich ook en vooral af te vragen of de kerken zelf, en dan met name de Gereformeerde Kerken, zich daarover reeds hebben uitgesproken.

De belijdenis is immers het „eigendom” van de kerken. Want zij spreken daarin uit wat zij geloven. En daarom is het van belang bij vragen over de hantering van de confessie ook in de eerste plaats naar het eigen oordeel van de desbetreffende kerken te vragen.

Natuurlijk is een kerkelijke uitspraak omtrent een of andere zaak niet het einde van de wijsheid daaromtrent. Maar men moet er toch aandachtig naar horen en haar nauwkeurig overwegen.

Het is nu zo, dat de Gereformeerde Kerken zich over de concrete hantering van het begrip „valse kerk” inderdaad opzettelijk en intensief hebben bezig gehouden.

Dat geschiedde in verband met de vereniging van de Chr. Geref. Kerken en de Nederduitsche Gereformeerde — de „dolerende” — Kerken in 1892.

We willen daarvan iets vertellen.

* * *

Het is bekend dat de oude Afgescheiden Kerken — sinds 1869 de Chr. Geref. Kerken genoemd — de Nederlandsche Hervormde Kerk als een valse kerk beschouwden.

Dat had de kerkeraad van Ulrum in 1834 bij zijn afscheiding van het Ned. Herv. Kerkgenootschap reeds duidelijk uitgesproken.

In de „Acte van Afscheiding of Wederkeering” welke deze kerkeraad op 13 oktober 1834 ondertekende wordt het bederf aangegeven dat in de Ned. Herv. Kerk was ingeslopen en bovendien een reeks wandaden opgesomd door onderscheidene besturen van die Kerk waren bedreven en dan wordt daarna uitgesproken: „uit dit alles te zamen genomen is het nu meer als duidelijk geworden, dat de Nederlandsche Hervormde Kerk niet de ware, maar de valsche kerk is, volgens Gods Woord en art. 29 van onze belijdenis”.

Wat nu in de Acte van Afscheiding over de Ned. Herv. Kerk werd gezegd was het algemeen gevoelen in de Chr. Geref. Kerken.

Ongetwijfeld, er was dikwijls een hartelijke verhouding tussen Chr. Gereformeerden en

gelovige leden van de Hervormde Kerk. Op allerlei gebied en op allerlei wijze, b.v. bij het onderwijs en in de politiek, werkten zij bovendien con amore met hervormde broeders samen in de zware strijd tegen het hooghartige liberalisme en het steeds verder opdringende modernisme. Chr. Geref. predikanten traden ook wel in de Hervormde Kerk op als ze daartoe de gelegenheid kregen. Zij grepen iedere kans aan om het Evangelie te verkondigen. Met name verheugden de Chr. Gereformeerden zich over het opleven van het geloof in de „Grote Kerk”.

„Ik ben van de ijver voor eigen kerkgenootschap niet sterk genoeg doordrongen”, zo schreef Helenius de Cock in 1866 „om de dodelijke slag voor de Hervormde Kerk te begeren. Het rijk van onze Here Jezus Christus is niet binnen de enge grenzen van enig kerkgenootschap, ook niet binnen die der Afgescheidene kerk besloten. Daarom kan ik mij verblijden, indien Christus maar verkondigd, en door die verkondiging zondaren voor het koninkrijk van onze dierbare Heiland en Zaligmaker gewonnen worden”. En met blijdschap, „met grote blijdschap zelfs”, erkent De Cock dat in de Ned. Herv. Kerk „mensen worden bekeerd, het aantal leraren, die de waarheid liefhebben en verkondigen, is vermeerderd, en zelfs aan een der lands-akademiën twee Hoogleraren zijn, die bekend zijn als handhavers en verdedigers van ons geloof”. De Cock wil voor dat alles de Here danken en er om bidden, dat in de Herv. Kerk „vele gelovige leraren verwekt, de gelovigen getrouw maakt en vele zondaren bekeerd mogen worden”.

Maar hoe dit alles ook zij: de Ned. Herv. Kerk werd, zowel als geheel als wat de plaatselijke gemeenten daarvan betreft door de Afgescheidenen als „valse kerk” beschouwd. En met alle ernst riepen de Chr. Gereformeerden de gelovigen in het Hervormde Kerkgenootschap op zich daarvan **af te scheiden**. Ze beriepen zich daarbij steeds weer op Schriftwoorden als 2 Kor. 6 : 14—18; 2 Thess. 3 : 14; Titus 3 : 10; Hand. 19 : 8, 9; 2 Joh. : 10, 11; Matt. 7 : 15, 16; 15 : 13, 14. En deze oproep om zich af te scheiden van de valse kerk ging gepaard met de uitnodiging zich te voegen bij een bestaande Chr. Geref. Kerk of zo nodig een nieuwe te vormen.

* * *

In de kerken welke uit de Doleantie voortkwamen leefde evenwel een geheel andere visie op de Ned. Herv. Kerk.

In deze kerken was namelijk de beschouwing welke eerst door Groen van Prinsterer en later door dr. Kuyper met grote energie was gepropageerd algemeen gangbaar geworden.

Deze komt in het kort op het volgende neer:

Tot 1816 waren er in ons Vaderland zelfstandige, plaatselijke Gereformeerde Kerken, welke alle haar geloof beleden met de woorden van de drie formulieren van enigheid en, wat de kerkelijke orde en tucht betreft, zich uitsluitend en alleen gebonden hadden aan de Dordtse Kerkorde.

In het rampjaar 1816 werden deze kerken op volkomen onwettige wijze — de voorbereiding ervan geschiedde nota bene in 't diepste geheim — in een organisatie geperst, nog wel door de Koning, welke met de wezensaard van de kerk van Christus vloekte.

Als men daarom over de concrete Ned. Herv. Kerk sprak moest scherp onderscheid worden gemaakt tussen het door de Koning in het leven geroepen anti-christelijke en anti-kerkelijke **genootschap** en de plaatselijke **kerken** die wederrechtelijk in de boeien van die

koninklijke, revolutionaire, hiërarchische organisatie waren opgesloten.

Om de situatie waarin de kerken door de wandaad van 1816 gekomen waren duidelijk te maken bedienden de dolerende broeders zich graag van allerlei door Groen en Kuyper bedachte beeldspraak. Zij spraken ervan dat de kerken als vogels in de kooi van het reglementaire genootschap waren opgesloten. De plaatselijke kerk was als een plant waarover men de stolp van een revolutionaire organisatie had geplaatst. De koning had de kerken onder het juk van een goddeloze hiërarchie gebracht. Ze waren geperst in het dwangbuis van reglementen en besturen, die niet als de huid uit het lichaam der kerken waren gegroeid, zelfs niet als een kleed bij dat lichaam pasten, maar de kerken van buiten af met geweld waren aangedaan. En dan zo dat ze zich niet meer vrij konden bewegen en in haar normale groei werden belemmerd.

De taal van deze beelden is duidelijk.

Men wilde daardoor zo scherp mogelijk laten uitkomen dat er een diepgaand onderscheid moest worden gemaakt tussen het hiërarchische genootschap dat in 1816 als een nieuw creatuur, en dan een Staatscreatuur, in het leven was geroepen en de oude, plaatselijke Gereformeerde Kerken die onder de tyrannie van dat Genootschap, hoe geschonden en ontaard ook, toch waren blijven voortleven.

Wat nu vóór alles gedaan moest worden om de kerken weer tot vrije Gereformeerde Kerken te maken vloeide uit deze visie op de Ned. Herv. Kerk als vanzelf voort.

Die kerken moesten namelijk uit de boeien van de genootschappelijke hiërarchie worden bevrijd! Reformatie van de kerk betekende in de toestand waarin de Gereformeerde Kerken na 1816 gekomen waren voor alles in „het afwerpen van het juk der hiërarchie”.

Dat wil zeggen: in het weer gaan leven naar de oude kerkorde van Dordt en het zich metterdaad binden aan de oude belijdenis. Om dan daarna met grote liefde en eindeloos geduld, maar tegelijk ook met vastberadenheid, die kerken, onder beding van Gods genade, op te heffen uit het verval waarin ze na zoveel jaren van verdrukking — ook en vooral door eigen schuld! — waren geraakt.

* * *

Men hoeft niet bijzonder scherpzinnig te zijn om te beseffen dat deze tweërlei visie op de Ned. Herv. Kerk tot allerlei diepgaand onderscheid in de kerkelijke houding en het kerkelijke handelen moest leiden.

Om maar iets te noemen: de Afgescheidenen, we hoorden het reeds, riepen de gelovige hervormde broeders op zich **individueel** en **zo haastig mogelijk** van de Hervormde Kerk, zowel na het landelijke genootschap als van de plaatselijke gemeenten daarvan, af te scheiden om zich daarna bij een Christ. Geref. Kerk aan te sluiten of een nieuwe te institueren.

Daartegenover betoogden de dolerenden dat men zich wel, en dat radicaal en finaal, van het in 1816 gestichte genootschap moest afscheiden, maar dat men tegelijk de band met de nog steeds bestaande plaatselijke, gereformeerde kerken ook wanneer die onder het synodale juk leefden met alle kracht moest vasthouden. Individuele overgangen, b.v. naar een Chr. Geref. Kerk, ook al geschiedden ze in groten getale, waren naar het oordeel van de mannen der Doleantie in flagrante strijd met het gereformeerde kerkrecht. En tot geen prijs mocht men een nieuwe kerk stichten. Neen, men moest de plaatselijke kerk tot reformatie brengen door haar er toe te dringen „het juk der hiërarchie” af te schudden. En als het tot de door God geëiste breuk van de kerk met het hiërarchisch bestuurd kerkgenootschap kwam moest men, ook al bleven slechts weinig leden daarvan trouw, de pretentie blijven handhaven de oude, echte, enige Geref. Kerk ter plaatse te

'n Knaap van dat soort wenst maar
 één ding,
 en heeft hij zijn zin, dan laat hij je zitten.
 Hij vermoordt je liefde,
 zoals hij het mij deed.
 Let op wat ik zeg, Maria, kijk uit!"

Hier springt de veer bij Maria los. Zal ze ook haten? Zal ze terug sneeren? Zal ze exposeren, dat Bernardo zelf de oorzaak van alle ellende was? Nee, geen haat, alleen gewonde liefde, waarmee haar hoge sopraantje boven Anita uitzingt:

„O nee, Anita, neen!
 Dat is niet waar, niet waar voor mij,
 Als het voor jou geldt —
 toch niet voor mij.
 Ik hoor je wel, en in mijn hoofd
 weet ik dat je gelijk hebt.
 Maar mijn hart, Anita,
 zegt me dat je het mis hebt!"

Anita begint meteen da capo met haar lied-van-de-haat, maar Maria laat zich het zwijgen niet meer opleggen. In het volgende duet vechten ze de strijd uit tussen haat en liefde:

'n Knaap van dat soort, dat je broer
 heeft vermoord,
 — En mijn hart is sterk,
 want hem alleen hoor ik toe
 vergeet die vent en neem een ander.
 — Alleen aan hem, alleen aan hem!
 Een van je eigen, blijf bij je soort!
 Een moordenaar.
 — Ik ben van hem.
 kan niet beminnen,
 — ik heb geen vrees,
 Een moordenaar. . . .
 — wat hij ook is!
 heeft geen hart.
 — Ik weet niet. . . .
 Hij is de vent. . . .
 — waarom,
 die jè liefde vermoordde,
 — ik hoef het niet te weten.
 en je hart. Een handige flikker, Maria!
 — O nee, Maria, neen!
 Je weet toch beter.
 Je hebt zelf liefgehad - of niet soms?
 Je weet toch beter!

En Anita zwijgt. De haat zwijgt. Maria heeft gewonnen met haar liefde.

* * *

Ja, Maria heeft het werkelijk gewonnen: ze heeft haar vriendin Anita teruggewonnen. Als de politie haar bezoekt, stuurt zij Anita naar de vijandige bende (waar ze Tony ondergedoken weet) om hem te waarschuwen. En Anita laat zich in het hol van de leeuw sturen.

Ik heb het u gezegd: het loopt niet goed af met Tony. Zijn jaloerse rivaal schiet hem dood op het ogenblik dat hij Maria ontmoet. Van weerskanten treden de bendes aan: zal er nog meer bloed vergoten worden? „Mijn geloof schoot te kort”, klaagt Tony als hij in de armen van Maria sterft. „Maar je liefde is meer”, zegt Maria. Zo staat het trouwens ook in 1 Cor. 13.

De kleine Maria weet bloedvergieten te voorkomen. Sterker: met enkele woorden wijst ze de bendes erop, dat de haat enkel ramp en verdriet aanricht. De clubs schijnen door het offer van de beste met elkaar te zijn verzoend: beide betreuren zij de geliefde Tony. Samen tillen zij voorzichtig de dode op, om hem in de — natuurlijk te laat verschenen — ambulance — auto te dragen.

Zo dunt het groepje op het speelplein in de nacht. Er lopen nog enkele toeschouwers weg. Maria staat op, de sjaal als een weduwekapje om het hoofd gevallen, en volgt haar Tony: haar liefde is sterker dan de dood.

De laatsten, die blijven staan, zijn: de poli-

tie-inspecteur met zijn brave brigadier (natuurlijk te laat verschenen) en . . . de moordenaar. Ja, ook de laatste. De politie hoeft slechts de hand op zijn schouder te leggen — hij heeft zichzelf ter beschikking gesteld. Tot het laatst toe blijft het initiatief in handen van de jeugd. De ouderen kunnen hun gang gaan — als de jeugd klaar is.

* * *

Dat is alles nog al triest. Ja, u weet dat het om een tragedie gaat, een muziektragedie. Pas onder het naspel — ook een essentieel onderdeel — krijgt u de namen van alle medewerkers te zien, in de vorm van schuttingproza. Die namen zeggen u waarschijnlijk niets. Wij zijn in de filmwereld allerminst thuis, en zullen dat wel niet worden ook. En laat dat ook maar goed zijn: zegge nooit iemand, dat ik hem naar de film heb gestuurd. Maar u zult dat naspel nodig hebben om uw ontroering de baas te worden: en uw houding voor zo meteen op straat te hervinden. Wie dat niet kan blijft nog even in de zaal tot zichzelf komen.

En daarna zult u die film vermoedelijk nog eens en nog eens willen zien. Niet om de grappige sensatie, want er is niets grappigs bij.

Maar om eerlijk het probleem van onze menselijke ellende in zijn volle exposé in u te laten doordringen. Wij kennen onze ellende uit de Schrift? Tot uw dienst, accoord. Maar dan zo: dat wij de menselijke ellende in de spiegel van de Schrift pas als ellende leren zien. Maar als wij die menselijke ellende ontlopen wordt ons religieuze ellende-begrip slechts een leerstuk, een ding buiten de realiteit. Pas als we iets verstaan van de wereld die in het boze ligt, kunnen wij iets van verlossing begrijpen, en tot dank komen.

Tenminste als u een woord hebt voor deze wereld, die in het boze ligt.

In Westside Storf klaagt deze boze wereld zichzelf aan. En ze zoekt, schreeuwt om redding. Ze heeft van verre de klank van het Evangelie gehoord, en ze zucht als in barensnood.

De generaties verstaan elkaar niet. De ene huidskleur verstaat de andere huidskleur niet. De politieke idealisten verstaan andere politieke idealisten niet. En al deze dingen worden zo moede, dat men het niet zou kunnen uitspreken. Want ook gelovigen verstaan andere gelovigen niet, en Christenen wensen Christenen niet te kennen. In naam van de Schrift worden broeders de kerkdeur uitgeduwd.

Wie het grote geluk — de zaligheid in Gods almachtige schuldvergeving aan zondaren — eenmaal gevonden heeft, kan die daarover zwijgen? Kan die Gods genade voor zichzelf en zijn knusse clubje reserveren? En gelukkig blijven wanneer hij ziet, hoe dit avondland aan de Westside is aangespoeld en zijn ondergang afwacht?

D. W. L. M.

Kerkelijk Leven

* * „Een levende begraven”.

*

We waren onlangs op een begrafenis te X om mede iemand ten grave te dragen. Daar trof ons bijzonder een „gebedje”, gedaan door iemand uit „het volk” van elders. Het begon aldus: „HEERE, eeuwige God, Vader, Zoon en Heilige Geest, drieënige Verbondsjehovah, wij danken Je, dat wij vanmorgen zo'n blij dag tegemoet gingen. Want we moeten van Jou zo dikkels een dooie begraven dat we blij waren nou eris van Jou een levende te magge begraven. Wat we begraven hebben is een ellendig stukkie vlees. . . .”

Dat we dat hier vertellen is waarlijk niet om eens interessant te wezen. Maar om te vertellen wat ons trof: de taal, hier gesproken,

is in een plat nederlands, de taal van een onversneden gnostiek.

Aan de ene kant, de aanspraak van het gebed bewijst het, werd de HEERE hier aangesproken als een verre en vreemde God. Dat is de spraak van de mens, die nog maar een „vleselijk mens” is. Aan de andere kant verneemt ge de taal van de „geestelijke mens”, zo met die verre en vreemde God „verenigd” dat hij met Hem op voet van Jij en Jou staat.

In de tweede plaats trof ons die woordspeling tussen „een dooie begraven” en „een levende begraven”. We erkennen gaarne de mogelijkheid van de woordspeling. Er zijn mensen, die in hun sterven de tweede dood, die op de jongste dag intreedt, tegemoet gaan. Er zijn ook mensen, die sterven in de vaste hoop van het eeuwige leven dat hun beloofd is. Maar in dit „gebedje” was sprake van wat anders. Daar was sprake van „een ellendig stukkie vlees” dat aan het graf was overgegeven en van een hogere eeuwige-levens-spat die ondanks het sterven dóórleefde. Vandaar: „een levende” begraven.

Hoe anders is de taal der Schrift.

Jakob zegt op zijn sterfbed: „Daar heeft men Abraham en zijn vrouw Sara begraven, daar heeft men Izak en zijn vrouw Rebekka begraven, en daar heb ik Lea begraven”. Gen. 49 : 31 en 32. Niet „een ellendig stukkie vlees”, maar: Abraham.

* * Om 't eeuwig welbehagen.

*

Op dezelfde begrafenis, waar men „een levende” begroef, een „bekeerde” man, trof mij nog wat anders. Daar werd over het lijden en sterven van de Here Jezus Christus aan het kruis slechts in het voorbijgaan gesproken. De eigenlijke grond der verzoening lag niet in de Gekruisigde en Opgestane Here, in het evangelie met al zijn weldaden beloofd en door het geloof van het evangelie omhelsd, maar in de eeuwige verkiezing, het eeuwig welbehagen, een verborgenheid, die aan de overledene in het uur van zijn bekering „personeel” was geopenbaard. De Bijbel kwam daar alleen nog als geleidedraad voor die „personele openbaring” aan te pas: aan de overledene was voor een veertig jaar gezegd: „Ik heb u in mijn handpalmen gegraveerd en uw muren zijn steeds voor mij”. Die Schriftwoorden waren niet een boodschap, ingebed in heel de boodschap der Schrift, van God aan zijn volk, maar het viadukt voor een personele openbaring van God aan „de ziel”.

Ook dat is puur gnostisch.

De Schrift behoort bij het lagere en vleeselijke.

En doet hoogstens dienst als kanaal voor de hogere en geestelijke „ware kennis”.

Moderner gezegd: als geleide — en vangdraad voor de inslaande bliksem.

* * Gods beloften en eden

*

weggedaan uit de geschiedenis

Op genoemde begrafenis liet de voorganger zingen Psalm 89, het negentiende „zangers”. Toen hij bij het voorlezen toegekomen was aan: „Wie redt zijn ziel van 't graf? Ai, help ons als tevoren”, liet hij er op volgen: „Gelijk Gij bij uw trouw aan David” — dat is aan Christus en in Hem aan Uw uitverkoren kerke — „hebt gezwoeren”.

In die verklarende tussenvoeging, „aan Uw uitverkoren kerke”, werden de aan de historische David en aan de in de historie levende burgers van zijn rijk gedane beloften Gods uit de geschiedenis weggenomen: de beloften zijn niet voor het in de historie levende burgers van het rijk Gods, voor de gemeente en haar leden op aarde, maar voor „de uitverkoren kerke” aan haar gedaan in „de stille eeuwigheid”.

Zo werden aan de concrete gemeente Gods concrete beloften door een diep ingeleide man ont-stolen.

Er zijn alleen beloften voor de uitverkorenen.

Ik moest bij alle verschil in het culturele klimaat zo denken aan een twintig jaar geleden. En aan méér. G. Visee

* * Cum laude.

Aan de Rijksuniversiteit te Leiden slaagde, en dat „met lof”, onze losse medewerker de heer H. R. Veenhof, zoon van onze redacteur prof. C. Veenhof, voor het doctoraal examen in de semietische letteren. We wensen de zoon en de vader van harte geluk met dit met zo

uitnemend resultaat afgelegd examen en voegen daarbij onze beste wensen voor de voortzetting der studie, die straks met een loffelijke promotie moge worden bekroond.

Drs Vecnhof is behalve semietisch filoloog ook theoloog, te weten candidaat aan onze Theologische Hogeschool. Deze dubbele kwaliteit wijst op een tweevoudige belangstelling, waarvan we ook voor de Gereformeerde Bijbelstudie nog veel verwachten. En van harte hopen we dat ons blad in de toekomst menig resultaat daarvan moge brengen aan onze lezers.

G. Visee

De Rooms-Katholieke kerk in China

Na onze artikelen over het kerkelijk leven in China onder het opschrift „Als tot niet gekomen” — kwam ons door de goede zorgen van een belangstellend lezer, een gedocumenteerd stuk onder de ogen van de hand van de heer Raymond Scheyven over bovenstaand onderwerp. De heer Raymond Scheyven is rooms katholiek en oud-minister in België. Hij heeft in 1957 een reis naar het rode China gemaakt. In 1963 heeft hij voor de tweede maal China bezocht.

Deze tweede keer bezocht hij dit land in verband met het Vaticaans Concilie en wel met de bedoeling contact op te nemen met de r.k. bisschoppen in China. De bisschoppen uit de r.k. kerk in China zijn namelijk niet op het Concilie geweest. Met andere woorden de r.k. kerk uit China was en is in Rome op het wereldwijde Concilie niet vertegenwoordigd. Daarin neemt deze kerk de enige uitzonderingspositie in van de kerken uit de hele wereld die zich onder het gezag van de r.k. opperherder plaatsen. Wel was de kerk in China uitgenodigd zich op het concilie te doen vertegenwoordigen. Het Vaticaan heeft geen uitzondering gemaakt voor de kerk in het rode China, maar haar evenals elke andere kerk waar ter wereld ook geïnviteerd, zich op het concilie te doen vertegenwoordigen. De kerk in China heeft zelf gezorgd voor een uitzonderingspositie door niet te verschijnen. Wij hebben sterk de indruk dat de heer Scheyven — hoewel geen geestelijke met een min of meer gecamoufleerde officiële opdracht deze reis naar China heeft gemaakt teneinde contact op te nemen voor het Vaticaan met de bisschoppen van de r.k. kerk, die zich op het Concilie niet lieten zien. In de westerse wereld zegt iedereen: die zich niet konden laten zien omdat zij niet mochten. De heer Raymond Scheyven zegt dit na zijn bezoek aan China niet met deze woorden. Hij zegt het in zeer voorzichtige, diplomatieke bewoordingen, die de werkelijke stand van zaken vertellen in een fluweel-zachte verpakking. Oud-ministers zijn in het verpakken van hun bedoeling in zulk een omhulsel natuurlijk getraind. Bovendien zijn de roomse kerkelijke waardigheidsbekleders ook bijzonder op de hoogte met het spel van de grote politiek je mening zó te verpakken dat het een bijzondere vaardigheid vereist te lezen wat er in deze verpakking verborgen is, en wat de eigenlijke mening en bedoeling is. We behoeven hier niet opzettelijk in te gaan op de vraag of deze wijze van met elkaar omgaan de toets van christelijke omgangsnormen kan doorstaan. De christelijke omgang is niet zo eenvoudig als men het wel eens stelt. Zoals het bij Rome gebeurt door de eeuwen is het wel zeer aanvechtbaar. Ik weet dat naast het oprecht als de duiven ook gezegd is voorzichtig als de slangen, maar ben van mening, dat tussen voorzichtigheid en diplomatie een behoorlijke kloof aanwijsbaar is.

Uit het in voorzichtige bewoordingen ge-

stelde stuk van de heer Scheyven vernemen we enkele opmerkelijke dingen welke we onze lezers willen doorgeven.

Ten eerste deelt de heer Scheyven mee hoe moeilijk het was bisschoppen te spreken te krijgen. In Peking waren de drie bisschoppen niet bereikbaar voor hem omdat de eerste „ziek” was, de tweede ongesteld en de derde met een beenbreuk in het ziekenhuis lag. De heer Scheyven plaatst zelf het woord ziek tussen aanhalingstekens. Natuurlijk is een situatie als de genoemde mogelijk dat juist alle drie de monseigneurs ter plaatse ziek waren op het moment toen de bezoeker arriveerde. Zeer waarschijnlijk is zulk een situatie niet. Die onwaarschijnlijkheid wordt groter als men in aanmerking neemt dat de derde monseigneur met de „beenbreuk”, de volgende dag helemaal hersteld bleek. De heer Scheyven voegt er ironisch aan toe dat de „Chinese dokters werkelijk wonderen moeten kunnen verrichten” om zoiets tot stand te kunnen brengen.

Dit was Peking. In een andere belangrijke plaats — Woehan — waar naast de diocesaan bisschop een locale bisschop woonde, was de eerste op reis door zijn diocese — het gebied waarvan de locale kerken onder zijn bisschoppelijk gezag staan — maar bleek de bisschop van de locale kerk (een minder belangrijke functionaris) bereikbaar. Deze, monseigneur Ignace Joean, ontving de Europese bezoeker en daarbij was ook aanwezig mgr. Antoine Toe Sji-hoea, de bisschop van Hanjang.

Ook in Sjanghai was de bisschop ziek, maar werd de bezoeker ontvangen door de secretaris van de bisschop. In Sjenjang bleek de bisschop weer niet te spreken te krijgen maar wel diens adjunct.

Geen toestemming werd verleend de laatste Amerikaanse missie-bisschop — mgr. Walsh — in de gevangenis in Sjanghai te bezoeken. Eén en ander zegt de lezer veel omtrent de vrijheid in de rode communistische republiek.

Ten tweede deelt de heer Scheyven mee dat hij al de bovengenoemde ontmoetingen heeft mogen hebben en de gesprekken heeft mogen voeren in tegenwoordigheid van zijn tolk en van één of meer vertegenwoordigers van het instituut voor buitenlandse betrekkingen en in de tegenwoordigheid van talrijke andere Chinese autoriteiten. Daarom, zo schrijft hij zelf, begreep ik al spoedig, „dat geen van hen vrijuit zou kunnen spreken en ik heb dan ook niet geprobeerd van hen inlichtingen te verkrijgen.”

Dit is nogal duidelijk.

We vermoeden — gezien deze mededeling niet zonder grond — dat de bisschoppen die „ziek” en „op reis” waren, en die niet te spreken waren niet te spreken waren wijl de autoriteiten vreesden dat deze inlichtingen zouden geven die door het regime als compromitterend zouden worden beoordeeld.

Ten derde: Hoe heeft de heer Scheyven zich in deze situatie gered? Dat deelt hij mee. Ik geef het in zijn eigen bewoordingen aan u door. Hij schrijft daarover:

Ik heb telkens zelf het woord genomen en mijn zegslieden de hoop en de vrees uiteengezet van een r.k. Europeaan met betrekking tot de Chinese kerk. Mijn toespraak kwam ongeveer hierop neer: „De Chinese kerk is de enige, die geen vertegenwoordigers heeft gestuurd naar het Concilie, waarvoor zij was uitgenodigd. Als uw bisschoppen naar Rome zouden komen, dan zou de wereld weten, dat uw kerk vrij is. Bovendien zouden uw bisschoppen de misverstanden uit de weg kunnen ruimen, die door een zekere isolering van uw kerk zijn opgestapeld. Als het u echter niet mogelijk is naar Rome te reizen, zou de paus u gaarne een vertegenwoordiger sturen. En waarom zoudt u die vertegenwoordiger weigeren te ontvangen onder het voorwendsel, dat de paus steeds een vertegenwoordiger heeft gehad op Formosa? U weet toch wel, dat de paus zijn vertegenwoordigers overal heen stuurt waar katholieken zijn.

De huidige paus is in alle opzichten de erfgenaam van zijn voorganger Johannes XXIII: hij wil de betrekkingen tussen de kerk en de communistische landen verbeteren. Op het gebied van de leer is de houding van de kerk niet veranderd. Maar de veroordeling van het communisme brengt m.i. niet noodzakelijk de veroordeling mee van alle activiteiten en alle daden van uw regering. Men moet onderscheid maken en zo u, zoals vele westelijke waarnemers die ik in Peking ontmoet heb, van mening zijt, dat de prestaties van uw regering in menig opzicht weldadig zijn, waarom zoudt u dat dan niet meedelen aan de paus?

Ten vierde: Wat werd daarop geantwoord door de Chinese bisschoppen in de aanwezigheid van de autoriteiten?

De antwoorden kwamen hier op neer dat het Vaticaan anti-communistisch was en een instrument van het Westen, en met name van het Amerikaanse imperialisme. Laat ik de heer Scheyven opnieuw het woord geven. Hij schrijft en het is een requisitoir tegen Rome.

De antwoorden, die ik noteerde, kan ik als volgt samenvatten:

„Zeg ons niet, dat de paus overal apostolische delegaties stuurt; naar sommige landen (naar Formosa bijvoorbeeld) stuurt hij ook nuntiusen of internuntiusen. Is het werkelijk een toeval, dat de apostolische nuntius bij de regering van Formosa van 1952 tot 1959 aartsbisschop Riberi was, die in 1951 in Nanking werd gearresteerd en op het einde van dat jaar uit China werd gewezen? Mogen wij dan niet zeggen, dat Rome ons daarmee te schande heeft gemaakt?”

Heeft het Vaticaan de rassendiscriminatie zoals die in Amerika wordt toegepast, al veroordeeld? En is het niet omdat het in Amerikaanse dienst staat, dat het Vaticaan geen woord van afkeuring heeft gehad voor de vervolging van de Boeddhisten door de regering van wijlen president Diem? U vertelt ons niets dan goeds over paus Johannes XXIII, maar wij hebben vernomen, dat deze paus ons land heeft belasterd toen hij de aanspraken van Tibet erkende. Wij weten ook, dat deze paus in een consistorie reactionaire bisschoppen heeft geprezen, die tegenover ons land een bijzonder onaangename houding hadden aangenomen. En heeft

Johannes XXIII het niet gewaagd te bevestigen, dat onze regering verantwoordelijk is voor de rampen, die ons land hebben getroffen?

Het onbegrip van de kerk voor ons land is overigens geen recent verschijnsel. In de oorlog van Japan tegen China moedigde de nuntius in Tokio de Japanse katholieken aan om tegen ons te strijden maar de nuntius in Peking gaf de Chinese katholieken de raad een afwachtende houding aan te nemen. Mgr Koeng Pin-Maio, die bisschop was van Sjanghai, werd in 1955 gearresteerd nadat bewezen was, dat hij zich had verzet en tegen de strijd tegen de imperialisten in Korea en tegen de landhervorming en tegen de deelneming van de katholieken aan de communistische beweging...

Niets wijst er op, dat het Vatikan ooit zijn houding zal herzien. Paus Paulus VI heeft onlangs eens te meer het communisme veroordeeld. Kardinaal Spellman blijft een systematische en hatelijke vijand van ons land en van onze regering. Het Concilie heeft als enig doel de versterking van het imperialistische kamp in de strijd tegen het communisme. Het wil alle kerken verenigen tegen het communisme en tegen de regering van Mao Tse Toeng. Het bewijs daarvan is, dat de vroegere missiebisschoppen, die in China hebben geleefd en die door Rome nog steeds als vertegenwoordigers van de Chinese kerk worden beschouwd, aan het Concilie deelnemen, hoewel alleen de Chinese bisschoppen recht hebben om in naam van de Chinese kerk op te treden. Die vroegere missiebisschoppen dienen zich nog altijd aan als de plaatselijke bisschoppen van de zetels, die zij hier hebben bezet en het Vatikan droomt ervan ze naar hier terug te sturen ofschoon de Chinese christenen nooit meer andere religieuze leiders zullen aanvaarden dan bisschoppen uit hun eigen volk.

In het bovenstaande ziet men duidelijk hoe de Chinese autoriteiten over Rome en het Concilie denken. Waarom zouden wij de toestand van onze Chinese r.k. kerk in Rome gaan verduidelijken als Rome zich volledig verlaat op de anti-communistische, de zogenaamde „reactionaire” priesters en bisschoppen?

Ten vijfde: En het gebod van Christus dan om de naaste lief te hebben? Dat gebod spreekt een rooms katholiek toch aan? Het antwoord van de bisschoppen-ondercontrole was: de naaste, die wij naar het woord van Christus moeten liefhebben, is voor ons China en de regering van Mao Tse Toeng. Wij zijn de regering dankbaar voor al het goede dat zij voor ons land heeft verricht. Als de kerk ons verbiedt die naaste te beminnen, volgt de kerk niet langer de leer van Christus. Tussen de leer van Christus en die van de kerk, kunnen wij zonder moeite kiezen. Tussen ons en het Vatikan is geen overeenstemming meer mogelijk.

Ten zesde: Als één van zijn einddrukken geeft de heer Scheyven dat hij, als hij de houding van vertegenwoordigers van de Chinese r.k. kerk van 1963 vergelijkt met die van 1957, nu helaas moet toegeven dat de twijfel die hij in 1957 nog kon waarnemen bij zijn laatste bezoek verdwenen was. Zeven jaar geleden kon hij aanvoelen dat zijn zegslieden met tegenzin aanvaardden wat de propaganda hun voorhield te geloven. In 1963 kreeg hij de indruk een gesprek te voeren met „geïndoctrineerden”, met mensen, die de doctrine, de „leer” van het communisme, in zich hebben opgenomen. Het verbaast de heer Scheyven niet.

Waarom zouden de Chinese geestelijken anders zijn dan de overige Chinezen? Hij kan zich niet voorstellen dat de katholieke priesters zouden aanvaarden wat hun volk afwijst. Reeds tijdens zijn reis had hij alle hoop laten varen dat de Chinese bisschoppen aan het Concilie als nog zouden deelnemen. Na zijn reis is dit bevestigd.

Ten zevende: Andere eindconclusies zijn dat de communistische propaganda het verzet van de r.k. clerus heeft kunnen breken.

De liturgische activiteit in de kerken is opvallend groot. De r.k. religieusiteit is niet verminderd volgen schrijver. Maar een opvallende notitie is dat hij **geen preek gehoord heeft**. Sommigen hebben hem gezegd dat prediken niet verboden zou zijn. Anderen dat de meeste priesters liever zwegen dan van de preekstoel een politieke tribune te maken. Een dergelijke houding kan bij Rome gemakkelijk omdat Rome het „terrein” van de genade heeft gescheiden van het „terrein” van de natuurlijke dingen. Tot het laatste „terrein” behoort o.a. de politiek. Schriftuurlijk denkende en levende christenen willen deze scheiding niet en hebben het daarom in een situatie als in China, moeilijker. Schrijver eindigt met de uitspraak, die ons niet vreemd klinkt, dat hij **vanzelfsprekend** niet gelooft, dat kerk en godsdienst vrij zijn in China. Niets belet mij te geloven, zegt hij, dat de Chinese kerk haar martelaren telt in de concentratiekampen en de gevangnissen. Bedoeld is de r.k. kerk. Anderzijds, zegt hij, belet niets mij aan te nemen, dat andere bisschoppen en priesters in China „Christus’ getuigen in de wereld zijn, in grootheid en ellende”.

J. Meester.

Het verheugt de redactie bijzonder, thans op deze plaats haar hartelijke gelukwensen te kunnen aanbieden aan Dr. H. R. Rookmaaker, met zijn benoeming, tegen 1 jan. 1965, tot gewoon hoogleraar in de kunstgeschiedenis aan de Vrije Universiteit te Amsterdam.

Dr. Rookmaaker, sedert de oprichting medewerker aan ons blad, is ook buiten onze kring algemeen bekend door zijn lezingen en kunstrecensies, door zijn vele artikelen op kunsthistorisch en wijsgerig terrein, alsmede door enkele boeken, waarvan wij met name noemen zijn „Kunst en Amusement”. In kringen van vakgenoten trok zijn voortreffelijke dissertatie bijzondere aandacht.

Dr. Rookmaaker, die thans als wetenschappelijk hoofdambtenaar is verbonden aan de Rijksuniversiteit te Leiden, krijgt straks aan de Vrije Universiteit de leiding van een geheel nieuwe studierichting, waarnaar al jaren werd uitgezien.

Mede namens onze lezers voegen wij bij onze gelukwensen de bede dat hij op die in onze tijd zo bijzonder belangrijke plaats de christelijke wetenschap lang en met ere mag dienen, en zeer velen daarin tot zegen mag zijn.

Redactie.

Wat is Gereformeerd?

(III)

Dr. Trimp wijst een louter historische exegetische van de belijdenis gelijk door dr. A. D. R. Polman wordt voorgestaan. af. Dat „zou neerkomen op binding aan de mening van bv. Guido de Brès als mede op de suprematie van de kerkhistorische en dogmahistorische wetenschap”. blz. 33. Accoord! „De interpretatie vanuit de Schrift, uiteraard met in-rekening-brenging van het milieu van de confessieformulering, blijft de grondregel voor de exegetische van de belijdenis”. blz. 33.

Daar zit nu heel de problematiek

De laatste door ons geciteerde zin is een prachtige. Voor wie haastig leest de oplossing van de zaak. Maar dat argeloze zinnetje verbergt nu in zich alle en bij Groen en bij Berkouwer — overigens met alle verschil — aangesneden moeilijkheden. We moeten de belijdenis verstaan vanuit de Schrift. Dat zal wel waar wezen: de belijdenis verwijst zelf naar de Schrift en belijdt het geloof van wat God in Zijn Woord ons geopenbaard, beloofd en bevolen heeft te geloven. Maar ook dr. Trimp erkent dat bij de exegetische het historisch milieu van de confessie-formulering moet in rekening worden gebracht.

Dat is formeel.

Maar de moeilijkheden ontstaan als we dat historisch milieu van de formulering der belijdenis nu eens echt in rekening brengen.

Een voorbeeld.

Ik wil trachten dat duidelijk te maken met een voorbeeld. De catechismus zegt in vraag 93: Hoe worden deze geboden gedeeld? Antwoord: In twee tafelen, waarvan de eerste leert hoe wij ons jegens God zullen houden,

de andere wat wij onze naaste schuldig zijn.

In het voorbijgaan merk ik op dat de nederlandse tekst een verkorte tekst is. De duitse en de latijnse tekst zeggen bovendien dat de eerste tafel vier, de tweede zes geboden telt⁶). Ik wil waarlijk niet spitsvondig zijn, maar tot hen die zeggen dat wij aan de woordjes, de komma's, de leestekens van de belijdenis gebonden zijn, zeg ik: het is onder ons een nog altijd niet uitgemaakte zaak of het vijfde gebod tot de geboden van de eerste dan wel tot die van de tweede tafel behoort. Maar in de duitse kerken die de catechismus houden is de zaak uitgemaakt. De vrijgemaakte predikant van Gramsbergen mag op dit punt vrij leren, die van de oud-gereformeerde kerk van het op een steenworp afstand gelegen laar zou confessioneel gebonden zijn aan: vier en zes?

Maar om tot de zaak zelf terug te komen: de catechismus verwijst voor de verdeling van de Tien Woorden in twee tafelen naar Exodus 34 : 28, Deut. 4 : 13 en 10 : 3 en 4. En Mattheus 22 : 37-39. Nu staat in Ex. 34 . 28 en Deut. 4 : 13 en 10 : 3, 4 dat God aan Mozes de Tien Woorden gaf op twee stenen tafelen. Maar nergens zegt de Schrift wat op de ene, wat op de andere tafel stond.

Op de vraag: vier en zes of vijf op de ene en vijf op de andere, geeft de Schrift geen antwoord. Stonden er op de beide tafelen evenveel woorden? Indien ja, dan viel de scheiding ongeveer aan het eind van het derde gebod. En als C. Vonk nu eens gelijk heeft dat op beide tabletten al de Tien Woorden stonden en dat we dus te doen hebben met een tekst in tweevoud⁷)? Hoe het ook zij: het Schriftbewijs bij antwoord 93 herinnert wel aan het feit dat de Wet, in enkelvoud of in tweevoud, op twee stenen tabletten gegeven werd, maar bewijst niet dat er een innerlijk

verdelingsprincipe voor de Tien Woorden is om de geboden in twee groepen in te delen. Tegen dat laatste zijn op exegetische gronden ernstige bezwaren aan te voeren⁸⁾.

Handelen we nu naar de stokregel van dr. Trimp dan moet ik antwoord 93 verklaren vanuit de Schrift. Maar de Schrift leert nergens wat in antwoord 93 staat. Ook niet in Matth. 22 : 37-39. Wat daar staat heeft met de indeling der Tien Woorden niets van doen. Christus zegt daar dat het in heel de Wet om twee zaken gaat gelijktijdig: om de liefde tot God en de naaste.

Het enige wat volgens dr. Trimp nog overblijft is het historisch milieu van de formulering van antwoord 93. Nu: het blijkt dat men in dat historisch milieu een traditionele indeling van de Tien Woorden grondde op een viertal niet ter zake doende schriftplaatsen. En voorts: aan de meyninghe van de opstellers ben ik volgens dr. Trimp niet gebonden. Gelukkig maar ook. Er staan in Ursinus' Schatboek op dit punt vreemde zaken!

Resultaat: volgens dr. Trimp ben ik aan antwoord 93 niet gebonden. Of misschien wel confessioneel, maar niet schriftmatig?

Ik hoop dat noch dr. Trimp noch de lezer mij eentonig gaan vinden. Maar de zaak waarom het gaat is helaas niet eentonig.

Barth.

Op de bladzijden 34-38 geeft dr. Trimp een uiteenzetting over Karl Barth. Daarmee zijn we het in hoofdzaak eens. Niet met de spits van het betoog. Want toegekomen aan eigen tijd en eigen kerkelijke gemeenschap verschijnen in het gevolg van Berkouwer, Geelkerken, Barth en de vader van het modernisme, Telder en Algra en Schoep. Het zou best kunnen zijn dat deze broeders onder de genoemde pluriforme restaurateurs van de confessie verdwaald waren. Ze zijn evenals dr. Trimp en ik ijdelers dan de ijdelheid zelf. Maar Telder moge op het punt van sterven en opstanding de Schrift dan misschien niet verstaan, en Vonk en anderen niet — men kan niet zeggen dat zij de „eigenlijke leer der kerk” zoeken. „het grondmotief” van het evangelie. Telder en Vonk zijn door de eigen teksten van de Schrift tot nadenken gebracht en niet door „grondmotieven”, een of ander vaag „Evangelie” of door „gereformeerde beginzelen”. En het bedroeft mij om zo veel goeds dat ik in de brochure van collega Trimp vond, in verband met de genoemde namen te lezen: „Dan worden we een kerk vol slapende gravamina van haar dwang en leervrijheid en de ganse ellende van de negentiende eeuw zal zich over ons herhalen; tenslotte heten allen gereformeerd behalve de gereformeerden”.

Dat is eenvoudig niet waar.

Om aan het wat dramatische slot aan te knopen: - „tenslotte heten allen gereformeerd behalve de gereformeerden” dat woord uit Groens repliek tegen Scholten uit 1849. - Groen mocht dat zeggen tegen Scholten. Scholten, de vrijdenker Scholten, dreef Groen en zijn vrienden, die de HEERE vreesden, in de verdediging. Scholten vreesde hoewel de Gereformeerde naam voor zich opeisend, de HEERE niet.

Doctor Trimp stelt zichzelf in de positie van Groen. Zijn broeders in die van Scholten. Ik wil maar één ding vragen: hebben zij U ooit de naam van Gereformeerd betwist?

Dr. Trimp stelt de vraag: „Waarom ons niet laten gezeggen door Groen van Prinsterer, die het aan Scholten voorhield: „Wat ge doet met de belijdenis, doet ge ook met de Schrift?” blz. 44 verg. blz. 15. Dat moet in dit verband wel betekenen dat Trimp tot zijn broeders, met wie hij, om Groens taal te spreken, „één is in de hoofdwaarheden van het christelijk geloof”, zegt: „Pas op, wat ge thànS doet met de belijdenis, dat doet ge stràks met de Schrift”. Ik erken het eventueel recht van

zodanige waarschuwing niet. Laten wij elkander maar waarschuwen en op elkander achten. Maar men moet niet schieten op „een enige vlo”. I Samuel 24 : 15; 26 : 20. Want wat Groen aan Scholten voorhield was geen mogelijkheid, maar een feit: Scholten was ook de man van de Schriftritiek. En tot hem die het breekijs met de daad zette in de Schrift, zei Groen: Geen wonder dat deze man het zelfde doet met de leer der kerk.

Trimps sluitrede.

Dr. Trimp stelt aan het slot:

a) Dat de kerken niet een conservatief genootschap moeten zijn, zich vastlegend op erfenisjes van mensen, b.v. van S. Greijdanus of van K. Schilder. Dat de vrijmaking niet het eindpunt of hoogtepunt der kerkgeschiedenis is. Doen we dat wel dan worden we secte. Prachtig!

b) Ook moeten we het niet zoeken in de progressiviteit. Hij daagt eventuele progressieven uit tot het „open gevecht” en ze mogen dan maar ronduit verklaren dat ze genoeg hebben van de Drie Formulieren van Enigheid, van het ondertekeningformulier en dat ze begerig zijn naar de „vrij evangelische” nieuwbouw van de prediking, de levensstijl. Hij dringt deze progressieven rechtstreeks naar de hervormde kerk of naar het stichten van een vrij evangelische gemeente. blz. 48.

Collega Trimp is klaar voor het open gevecht met deze progressieven. Ik moge hem met mijn kennis van de vrijgemaakte kerken geruststellen: niemand zal de toegeworpen handschoen opnemen, niemand op dit geïmproviseerde toernooiveld verschijnen. Collega Trimp steke zijn zwaard in de schede, hij behoeft niet eens in training te blijven: dit soort uitgedaagde progressief vrijgemaakten bestaat slechts in collega Trimps verbeelding.

BOEKBESPREKING

Louis van Orden: **De broers en de moeder van Koningin Wilhelmina**, uitg. Drukkerij De Spaarnestad, Haarlem; prijs f 3,95.

Nu de storm rondom de kwestie-Irene grotendeels is geluwd en de kranten nog nauwelijks enige regels wijden aan het inmiddels gehuwde paar gaan we ons even verdiepen in de geschiedenis van het Oranjehuis in de vorige eeuw. Louis van Orden (een pseudoniem voor een bekend auteur) bundelde in bovenvermeld boek de artikelen die hij in een damesblad over deze materie publiceerde. In ons herdenkingsartikel „De laatste Nassau” hebben we indertijd, na het verscheiden van Prinses Wilhelmina, reeds iets daaruit geciteerd.

Ik geloof dat ons volk Louis van Orden bijzonder dankbaar moet zijn en voor het feit dat hij zich ging verdiepen in een grotendeels omsluisde historie, en voor het feit dat hij zijn bevindingen op een zeer bevattelijke en verantwoorde wijze te boek stelde en deed uitgeven. Dit boek leest als een roman of als een serie novellen, over ware gebeurtenissen, welke weer net even anders waren dan wij zouden veronderstellen. Opvallend is daarbij dat de auteur een juiste toon wist te treffen. Hij is niet verblind door een dwaze Oranje-adoratie, hij is evenmin een moderne cynicus die er behagen in schept idolen af te breken.

Zijn boek is een door en door „menselijk” document geworden, de vorstelijke personen zijn beschreven als mensen van vlees en bloed, zonder dat aan hun functionele waardigheid tekort werd gedaan. Louis van Orden betoont zich in dit boek een fijnzinnig kenner van mensen en situaties en zijn wijze van typering en van het leveren van commentaar dwingt respect af.

Inmiddels durven we niet veronderstellen dat door deze publicatie het laatste woord geschreven zou zijn over de (over het algemeen zo tragische) historie van ons vorstenhuis in die vreemde vorige eeuw. We herinneren ons bijv. dat er nog steeds over de dood van de kroonprins, die eenmaal koning Willem IV had moeten worden, andere geruchten lopen dan de voorstelling van zaken in deze publicatie aanduidt.

Wie zich verdiept in de geschiedenis van bedoeld vorstenhuis en van het genoemde tijdvak die stuit op een merkwaardig gegeven. Drie à vier eeuwen lang is het huis van Nassau weinig

c) De derde mogelijkheid is dat we - ik zeg het nu op mijn wijze, maar juist: dat we in het heden van onze tijd voortbouwen op het oude fundament.

Daarover zijn we het natuurlijk allemaal eens.

En nu beginnen de moeilijkheden pas.

Wat is goud, wat zilver?

Wat hout, hooi of stoppelen?

Maar daar komen we in de vreze des HEEREN, die altijd de liefde tot de broeders insluit, wel doorheen.

Als we elkander maar niet benauwen waar de Schrift dat niet doet.

Als we maar op elkander acht geven tot op scherping der liefde en der goede werken.

Als we, zelfs indien iemand op een overtreding betrapt is, hem niet de raad geven „rechtstreeks naar de Ned. Herv. Kerk te gaan” of „een vrij evangelische gemeente te stichten” - blz. 48 - maar hem terecht brengen in een geest der zachtmoedigheid en der liefde. Galaten 6 : 1.

Ik heb deze bespreking van Trimps brochure geschreven in de hoop de vrede onzer broederschap te dienen.

Van Groen kunnen we in elk geval dit leren dat we bij alle onverbidelijkheid tegen de vijand samenbindend kunnen zijn tegen de broeders.

Ik ben een vriend, ik ben een metgezel van allen, die Uw Naam ootmoedig vrezen, en leven naar Uw goddelijk bevel.

Dat is Gereformeerd.

Omdat het christelijk, omdat het Schriftuurlijk is.

Gereformeerd is ook:

„Dat wij Uw Woord en sacrament heilig bewaren tot aan 't end”.

(Slot)

G. Visee

voorzien geweest van mannelijke nazaten. Telkens was het a.h.w. op het nippertje dat de mannelijke lijn bleef voortbestaan. Maurits bezwoer op zijn sterfbed zijn halfbroer Frederik Hendrik dat deze inderhaast de hofdame Amalia van Solms zou huwen en „mooi Heintje” gehoorzaamde, uit vrees dat Maurits één van zijn natuurlijke zonen zou wettigen. Frederik Hendrik's enige zoon sterft jong, het kleinzontje wordt onrecht als „kind van staat”. Later zal dit kleinzontje (koning-stadhouder Willem III) kinderloos sterven en de overerving van het Nassau-huis gaat over op de friese tak van Nassau-Dietz.

Johan Willem Friso komt om aan de Moerdijk, stadhouder Willem IV is een zielige bultenaar. Zijn dochter trouwt inderhaast met een verre neef uit het huis Nassau-Weilburg, maar de Nassause voorbereidingen en verzekeringen blijken voorbarig, stadhouder Willem V heeft niet te worden opgevolgd door een pruikendragend zontje van zijn oudere zuster maar krijgt twee zoons, waarvan de tweede zich met krijgsroem in den vreemde overlaadt maar sterft in de slag bij Padua.

Het begin van de negentiende eeuw is aangebroken. Oranje-Nassau keert terug in de Nederlanden, thans een koninkrijk, en weldra is er aan mannelijke telgen geen gebrek. Koning Willem I heeft twee zoons, zijn opvolger heeft er drie en diens opvolger ook weer drie. Over deze drie, zoons van Willem II en zijn nicht Sophie van Württemberg handelt het eerste deel van dit boek. Er is aan prins en gebrek, maar welk een tragedie gaat zich afspelen. De voorspelling aan de erfprins, de latere koning Willem II, in Spanje strijdend onder Wellington, gedaan door een zigeunerin, wordt bewaarheid: „Voor het einde van deze eeuw zullen al de mannen van Uw doorlucht geslacht zijn gestorven.”

Met de reeds geroemde discretie beschrijft Louis van Orden ons hoe het toeging in den huize Nassau onder de bulderbas die Willem III was. Het is in de tweede helft van de negentiende eeuw, de eeuw van het rationalisme, de eeuw van de stuiprekkings van een traditionalisme en een opkomend socialisme, de eeuw ook (maar daar zwijgt hij over) de herinstituering van de gereformeerde kerken, die — o, wonder van onbegrip en onverdraagzaamheid — door een Nassau zijn vervolgd geworden. Het is ook de eeuw waarin de vorstenhuizen zich steeds intensiever verzwageren, waardoor de levenskracht van de nazaten bedenkelijk gaat afnemen. Het is de wilde tijd, waarin de koning

der Belgen, die wonderlijke Leopold II en de kroonprins van Groot-Brittannia (leest U eens over hem het boek „Son of Victoria”) de wereldsteden en de mondaine badplaatsen onveilig maken en een leven leiden waarin ook de Nassau's worden meegesleept. Het is de tijd van de vreemde dood van kroonprins Rudolf van Habsburg („Mayerling”), wiens leven een zekere analogie vertoont met dat van onze laatste kroonprins, die evenals hij aan „Kronprinzenfieber” leed. De controverse tussen Willem III en zijn oudste blijkt niet uit de weg te ruimen, noch door juridische noch door theologische raadslieden van de kroon. De hofprediker Van Koetsveld en de utrechtse hoogleraar Nicolaas Beets (staande een vergadering door de impulsieve „Sire” tot het professoraat geroepen) doen hun best de grof-gemoedelijke oude koning nog wat in bedwang te houden, maar weinig baat. De tragedie, het drama, het gericht Nassau voltrekt zich. De kroonprins sterft, in Parijs, onder verdachte omstandigheden. Op bijna onwaardige wijze wordt hij bijgezet in de delftse grafkelder en het gaat nog treuriger toe wanneer enige jaren later zijn jongere broer, de ziekelijke Alexander, naast hem te ruste wordt gelegd.

„De laatste zoon des konings wordt uitgedragen, de hoop van Nederland wordt naar het graf gebracht, een leven van lijden is afgesneden, en 't Volk, och waar 't Volk alleen geweest, toont geen meegevoel”.

Het schijnt inderdaad niet tot ons volk te zijn doorgedrongen welk een stuk geschiedenis, een stuk van ontferming en van toorn, werd afgesloten bij deze begrafenis. De Nassau's waren in mannelijke lijn uitgestorven. Ja, er leefden nog een paar. Des konings oude oom „Frederic Royal”, wiens echt niet met zonen was gezegend. Via een zijner dochters zou het huis Von Wied aanspraken doen gelden op de troon der Nederlanden. 's Konings broer, Hendrik, stadhouder van Luxemburg was hertrouwd met een jonge pruisische prinses; hij wilde het Oranjehuis redden maar stierf kort na de wittebroodsweken. De koning zelf was ook hertrouwd en had nu een dochtertje van twee (Wilhelmina), zijn eerezuchtige zuster Sophie deed pogingen de troon te reserveren voor één harer zoons, een hertog van Saksen-Weimar-Eisenach. Het was één en al verwarring in en rondom het vorstenhuis.

De kruisdominee C. van Oeveren vergat niet des zondags publiekelijk te bidden voor het lichaamsdeel van den ouden vorst, „opdat ons land nooit door wijven geregeerd worde”. Maar ook de koning stierf en met hem werd de laatste mannelijke Nassau bijgezet in ons nationaal mausoleum, de kroon ging over op zijn tienjarige dochtertje, Wilhelmina, de laatste Nassau.

We zijn dan inmiddels al verder in de geschiedenis, in het tweede deel van het boek. Op ontroerende wijze verhaalt de auteur ons hoe de edele Emma haar „ja-woord” gaf aan nederlands veel besproken rumoerige koning, hoe zij zich opofferde voor ons Oranjehuis en hoe zij met haar scherpe geest, haar tact en haar warme hart een zegen werd voor ons volk.

We citeren op blz. 228: „De koning keek de hofprediker met een weemoedige glimlach aan. „Als ik deze vrouw en dit kind toch eens dertig jaar eerder had mogen hebben, Van Koetsveld, dan was het met mij en met mijn natie heel anders gegaan. Maar ik dank God er voor dat ik tenminste dit nog in mijn levensavond mag beleven.”

Het behoeft geen betoog dat wij dit boek van harte aanbevelen aan onze lezerskring. Er is onder ons, ook als de mythe van „God, Nederland en Oranje” als afgoderij wordt doorzien, veel gezonde belangstelling voor ons vorstenhuis. In dit boek worden we over vele personen en zaken deskundig, zij het niet volledig, ingelicht. Een duidelijke stamboom, voor in het boek, maakt de lectuur des te begrijpelijker.

Rotterdam. P. A. Hekstra.

PERSSCHOUW

Achtergronden

Reeds eerder lieten we hier afdrukken een artikel van ds Doornbos van Wormer over de achtergronden van de kerkelijke moeilijkheden. Op dat artikel kwam een vervolg. Het volgt hier. Want het is de overweging alleszins waard.

Dr J. C. Rullmann vertelt in zijn boek over de Doleantie ook over de Doleantie in Wons, een dorp in Friesland. We lezen daarvan op blz. 137: „De president-kerkvoogd, G. Burghgraaf, die zelfs in zijn naam nog de glorie van middeleeuwse heerlijkheid met zich om droeg, was dan ook een machtig koning op dit aloude Wodansdorp. Jarenlang was de oude heer Tilstra het geweest. Maar hij was ten val gebracht, immers niet opgevolgd door een zijner drie zonen. Dezen gevoelden zich nu met antiëk-Germaans bewustzijn geroepen de val van hun vader te wreken. Er gloeide diepe haat in hen tegen Burghgraaf. Daarbij waren hij en Douwe Tilstra

zwagers. De strijd nam dus de boze vorm aan van een familievetete. En deze oude familievetete, die de hartstochten aanwakkerde in het onverzettelijke Friese hart, zou ook de gemeente in tweeën scheuren. De president-kerkvoogd, G. Burghgraaf, ging mede met de reformatie der kerk. Maar dit betekende dus vanzelf dat de familie Tilstra ertegen was.”

Zo tekent Dr Rullmann de achtergrond van de Doleantie te Wons. Op die achtergrond laat hij ons een diepe haat zien van de ene familie tegen de andere. Ik weet natuurlijk niet of het juist is wat Dr Rullmann van de burgers van Wons vertelt. Hij heeft dit geschreven in 1916, dertig jaren na de Doleantie. Burghgraaf en diens zwager Tilstra waren ter ziele. De oude garde was weggestorven. Zij die in 1916 nog herinneringen hadden aan de Doleantie waren toen mensen op jaren geworden.

Hun herinneringen uit de jaren van de Doleantie waren jeugdherinneringen. Dr Rullmann zal bij die overlevenden wel zijn licht hebben opgestoken en die zullen hem wel de achtergronden van de Doleantiestrijd in Wons hebben laten zien, een diepe haat tussen twee families. Ik weet niet of de voorstelling van zaken die Dr Rullmann geeft juist is. Ik denk dat het Dr Rullmann erg moeilijk zou zijn gevallen om in het jaar 1886, midden in het heetst van de strijd, te bewijzen dat dat de achtergrond was van de ijver voor het heilig huis des Heren en van de ijver voor de andere kant tegen dat heilig huis. Dr Rullmann zou groot gevaar gelopen hebben aangeklaagd te worden. Beschuldigingen tegen hem waren niet moeilijk te vinden:

1e. Dr Rullmann verdenkt de goede trouw van broeders in het geloof.

2e. Hij komt met beschuldigingen die hij niet bewijzen kan want hij beschuldigt de broeders van zaken die ze in het hart hebben en wie kan de harten kennen?

3e. Al zou het ook afdoende bewezen zijn dat de beide families in onmin leefden, dan was daarmee niet bewezen dat om die reden Burghgraaf doleerde en Tilstra niet doleerde.

4e. Hij verklaart Burghgraaf en zijn aanhang en eveneens Tilstra en zijn aanhang voor leugenaars want zowel aan de ene als aan de andere kant verklaart men dat het gaat om het recht des Heren en niet, zoals Dr Rullmann zegt, om elkaar een hak te zetten.

5e. Hij tast zowel de een als de ander aan in zijn eer en goede naam, en dat in het openbaar en nog wel voor het hele land. En dat is een misdaad bij de rechter.

Moet zo'n man, die zich aan zoveel misdaden schuldig maakt, niet hoog nodig geschorst en afgezet worden? Natuurlijk niet om wraak op hem te nemen, maar om het heilig recht des Heren! Gelukkig voor Dr Rullmann schreef hij aldus dertig jaren na dato en voorzover ik weet is niemand hem lastig gevallen. En ik denk dat ook niemand twijfelt aan de waarheid van de voorstelling van zaken die hij ervan geeft. Er is meer waar dan wat men bewijzen kan. En als men anderen het bewijs niet kan leveren behoeft men zelf nog niet aan de waarheid te twijfelen. En als men anderen de bewijzen wel leveren kan moet men nog niet menen dat anderen voor de bewijzen zullen zwichten. De apostelen bewezen uit de Schriften dat Jezus de Christus is. Maar wie aanvaardde dat bewijs? En wie kwam er door tot het geloof in Christus? Met mannen als Tilstra is niet te praten; met mannen als Burghgraaf, „een machtig koning op het aloude Wodansdorp”, ook niet.

Er wordt nog al eens gezegd dat men moet uitgaan van elkanders goede trouw wanneer er verschil van mening is en verschil van doen en laten. Er wordt nog al eens gezegd dat men niet mag twijfelen aan de goede trouw van iemand die het vreemd doet. Ik ben grootgebracht bij de catechismus en heb meer dan eens mijn instemming ermee betuigd en die instemming zelfs met mijn handtekening bevestigd. Ik wil niet zeggen dat ik er altijd onkreukbaar trouw aan geweest ben, wij struikelen allen in vele, maar ik ben toch niet van plan om bewust en met opzet van de belijdenis af te gaan. En dat zou ik doen indien ik mij tot stelregel maakte dat men niet mag twijfelen aan elkanders goede trouw. De catechismus leert dat iedereen geneigd is tot alle kwaad, en daarbij hoort ook dit kwaad dat men niet te goeder trouw is, want dat leert de Schrift: „Arglistig is het hart, meer dan enig ding”. Wanneer men uitgaat van de veronderstelling dat kwade trouw onder ons niet voorkomt wijkt men af van de belijdenis. Niemand behoeft zich zenuwachtig te maken, want ik zal er niet aan meewerken om iemand om deze afwijking van de belijdenis onder censuur te stellen. Nog minder zal ik de stoot geven tot zulk een oefening van de tucht. Maar wel wil ik iemand die deze stelregel heeft, opmerkzaam maken op deze afwijking van de belijdenis. Wat zit daar in de achtergrond? Daar kan een wortel van bitterheid zitten, en die wortel van bitterheid kan opwaarts spruiten en beroerte maken. De Schrift spreekt daar ook van en waarschuwt er ons voor. Het is niet naar de Schrift te denken dat veten onder ons niet voorkomen, geen familieveten en geen andere veten. En het is niet naar de Schrift te denken

dat al zouden er zulke veten ook zijn deze toch geen invloed zouden hebben op iemands goede trouw. Zijn partijdschappen in de kerk onmogelijk? De geschiedenis van de kerk is er vol van, de geschiedenis der kerk zoals die ons beschreven wordt in de Bijbel en buiten de Bijbel. Wie ijvert voor zijn partij ijvert niet voor het koninkrijk Gods al zijn zijn woorden ook nog zo mooi en nog zo vroom. De apostel Johannes spreekt van het kwaad in de gemeente dat iemand de eerste wil zijn en door die begeerte gedreven de gemeente verstoort. Hij had dan nog liever een klein koninkrijk dan geen koninkrijk; hij was liever de eerste in een kleine groep dan de tweede in een grote groep. Komt het nu niet voor dat iemand vreest door een ander overschaduwd te worden en dat althans mede daardoor zijn handelingen worden bepaald? Er is in de veertiger jaren zoveel gesproken van een prestige-kwestie. Zijn wij onvatbaar voor deze zonde? Sommigen hebben hun hart verpand aan de kerkelijke organisatie en maken een wonderlijk gebruik van de Schrift in een poging om die organisatie schriftuurlijk te funderen. Wat zit daar achter? Over dat bewijs uit de Schrift behoeft men met hen niet te praten want dat praten is onvruchtbaar. Maar dat zulk praten onvruchtbaar is, is een kwaad onder ons. De wortels van dat kwaad zitten in de achtergrond.

Iemand zal zeggen: „Indien men niet meer uit kan gaan van elkanders goede trouw, wat samenleving hebben we dan?”

Daartegen kan ik vragen: „Als we wel uitgaan van elkanders goede trouw, wat samenleving hebben we dan?”

We kunnen uitgaan van elkanders goede trouw en samenspreken, de ene vergadering na de ander, en de verwijdering wordt steeds groter. Nauwelijks is het ene argument weerlegd of men heeft allang weer een ander bij de hand. En de tijd wordt vermorst.

Zal er genezing komen dan moet de achtergrond genezen worden. De Schrift zegt: „Geef de duivel geen plaats”. We zouden wel ver afwijken van Schrift en belijdenis wanneer we zouden denken: „De duivel heeft onder ons geen kans”. En we zouden de duivel gemakkelijk spel geven. De achtergrond moet genezen worden. Een goede akker geeft geen doornen en distelen. Wanneer er doornen en distelen groeien deugt de akker niet.

Hoe genezen wij de achtergrond?

Door grondige bekering van het gehele leven.

Men kan in tijden van kerkelijke moeiten en spanningen nooit genoeg wijzen op het Schriftwoord dat het hart van de mens arglistig is.

En men moet in zo'n tijd vooral zichzelf steeds op dit Schriftwoord wijzen. C. V.

KERKNIEUWS

Beroepen te Marknesse (N.O.P.): J. D. Janse te Surhuisterveen-Openende; te Vroomshoop (bij accl.): kand. J. Verhoef te Kampen.

Aangenomen naar Driesum c.a.: kand. J. J. Wildeboer te Groningen; naar Zevenbergen: kand. M. Heemskerk te Leiden, die bedankte voor drie andere beroepen.

Geref. Kerk Nigtevecht (Weesp)

De Geref. Kerk te Nigtevecht, die reeds sinds geruimen tijd haar kerkdiensten in **Weesp** houdt, vergadert m.i.v. zondag 5 juli a.s. daar in het gebouw van de Nieuw-Apostolische gemeente aan de Papelaan nr 6. In de regel zullen de diensten aanvangen v.m. 11.00 uur en n.m. 7.00 uur. Zondag 5 juli vormt hierop een uitzondering: dan begint de morgendienst om half negen.

Kerkdiensten te Zeist

De kerkdiensten van de kerk in Zeist zullen met ingang van 28 juni a.s. gehouden worden in de Aula der Technische School, Dijnselburgerlaan 4 (nabij de Gero-fabriek te Zeist. Zowel in juli als in augustus zullen in deze school de diensten om 10 en 17 uur beginnen.

Kerkdiensten te Nijverdal

Op de zondagen 19 en 26 juli en 2 en 9 augustus zullen in Nijverdal dubbele diensten worden belegd. De aanvangstijden zijn: 9.15 en 10.45 uur en 3.15 en 4.45 uur.

Kerkdiensten te Norg

Kerkdiensten belegd in het „Dorpshuis” te Norg onder leiding van de kerk te Assen ten behoeve van vacatiegangers.

5 juli 10.00 uur: Ds. J. van Bruggen, Assen.
17.00 uur:
Ds. A. Veldman, R'dam-Delfshaven.
12 juli 10.00 uur: Ds. H. Bouma te Assen.
17.00 uur Ds. J. van Bruggen, Assen.
19 juli 10.00 uur: ? ? ?
17.00 uur:
Ds. K. D. Gerber te Hengelo (O.).
26 juli 10.00 uur:
Ds. J. W. Beekman, R'dam-Hill.berg.
17.00 uur: Ds. H. Bouma te Assen.